

Nr 17.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändring i lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting; given Drottningholms slott den 21 januari 1949.

Kungl. Maj:t vill härmed under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändring i lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting.

GUSTAF.

Eije Mossberg.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Propositionen avser ändringar i landstingslagen i tre olika avseenden nämligen i fråga om tidpunkten för lagtima landstingsmöte och avgivande av förslag till sådant möte, rätten att sammankalla urtima landstingsmöte och landstingsmännens rätt till traktamentsersättning. I förstnämnda avseende föreslås att lagtima landsting skall sammanträda den första måndagen i oktober i stället för motsvarande dag i september och att tiden för avgivande av förslag till landstinget skall förskjutas i motsvarande mån eller till 15 augusti. Beträffande rätten att sammankalla urtima landsting förordas, att sådan rätt skall tillkomma även förvaltningsutskottet och att föreskriften om kvalificerad majoritet för lagtima landstings beslut om urtima sammanträde slopas. Slutligen föreslås, att den nuvarande begränsningen till tio dagar av landstingsmans rätt att under landstingsmöte åtnjuta dagtraktamente upphäves.

Ändringarna föreslås skola träda i kraft den 1 juli 1949.

Förslag

till

L a g

angående ändring i lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting.

Härigenom förordnas, att 16 §, 17 § 1 mom. samt 18 och 23 §§ lagen den 20 juni 1924 om landsting¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse:)

16 §.

Till lagtima möte sammanträder utan särskild kallelse landstinget i länets residensstad varje år den första måndagen i *september* månad; dock må, på därom av föregående landsting gjord framställning eller i anseende till inträffade utomordentliga händelser, länsstyrelsen kunna utsätta annan samlingsort.

17 §.

1 mom. Rättighet att — — — omförmälda förvaltningsutskott.
Förslag bör, för att kunna komma under behandling, innefatta ett ämne inom landstingets befogenhet, vara skriftligen uppsatt och senast den 15 *juli* avlämnat till landstingets expedition; dock må förvaltningsutskott jämväl efter nämnda tid men ej senare än fjorton dagar före början av landstingets möte väcka dylikt förslag.

Vad nu — — — — — landstingets möte.

Ej må — — — — — väckt förslag.

18 §.

Till urtima möte sammanträder landstinget *endast i de fall, att*

(Föreslagen lydelse:)

16 §.

Till lagtima möte sammanträder utan särskild kallelse landstinget i länets residensstad varje år den första måndagen i *oktober* månad; dock må, på därom av föregående landsting gjord framställning eller i anseende till inträffade utomordentliga händelser, länsstyrelsen kunna utsätta annan samlingsort.

17 §.

Förslag bör, för att kunna komma under behandling, innefatta ett ämne inom landstingets befogenhet, vara skriftligen uppsatt och senast den 15 *augusti* avlämnat till landstingets expedition; dock må förvaltningsutskott jämväl efter nämnda tid men ej senare än fjorton dagar före början av landstingets möte väcka dylikt förslag.

18 §.

Till urtima möte sammanträder landstinget, *då landstinget eller för-*

¹ Senaste lydelse av 17 § 1 mom., se SFS 1946:94 samt av 23 §, se SFS 1947:103.

(Nuvarande lydelse:)

Konungen omedelbart eller på framställning av länsstyrelsen *därom* förordnar, *eller att sådant möte* för handläggning av vissa bestämda ärenden *beslutas av tre fjärdedelar av landstingets på lagtima möte såsom närvarande antecknade medlemmar.*

Urtima möte, som av landstinget beslutas, må ej äga rum förr än minst två månader efter det lagtima möte avslutats.

23 §.

Landstingsman, som ————— fastställda taxa.

Landstingsman, som ————— 16 kronor.

Traktamente under landstingets möte må icke utgå för längre tid än tio dagar i följd, räknat från mötets början.

Till den, ————— hans ställe.

(Föreslagen lydelse:)

valtning *utskottet* för handläggning av vissa bestämda ärenden *därom beslutar* eller Konungen omedelbart eller på framställning av länsstyrelsen *om sådant möte* förordnar.

Urtima möte, som av landstinget *eller förvaltningsutskottet* beslutas, må ej äga rum förr än minst två månader efter det lagtima möte avslutats. *Utskottets beslut om urtima möte skall jämte protokoll i ärendet överlämnas till länsstyrelsen.*

23 §.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1949.

*Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den 21
januari 1949.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK, ANDERSSON.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen anmäler chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg, *fråga angående ändring i landstingslagens bestämmelser om tidpunkten för landstings sammanträden m. m.* samt anför.

Inledning.

Landstingens verksamhet regleras av lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting. Enligt denna lag sammanträder landsting till lagtima möte varje år den första måndagen i september månad. Förslag till mötet bör för att kunna prövas i regel ha avlämnats till landstingets expedition senast den 15 juli. Om urtima möte med landsting förordnar Konungen, dock kan lagtima landsting med kvalificerad majoritet besluta om sådant möte. Landstingsman åtnjuter vid landstingets sammanträde traktamente, dock högst under tio dagar.

I syfte att åstadkomma en mera rationell ordning för landstingens arbete och härigenom göra det möjligt för landstingen att bättre kunna bemästra sina omfattande och ständigt växande arbetsuppgifter har kommunallagskommittén¹ i en den 11 november 1948 avgiven promemoria (otryckt) framlagt förslag till ändringar i landstingslagens omförmälda bestämmelser. Förslaget har föranletts av en framställning från Svenska landstingsförbundet i skrivelse till kommittén den 15 september 1947. I nämnda framställning berördes även spörsmål om andra ändringar i landstingslagen och föreslogs bl. a. en förkortning av tiden för anförande av

¹ Kommunallagskommittén tillsattes den 22 mars 1946 för att verkställa viss översyn av den kommunala lagstiftningen och framlägga därav föranledda förslag. I utarbetandet av förevarande promemoria ha deltagit kommitténs samtliga ledamöter, nämligen ledamoten av riksdagens andra kammare Erik Fast, ordförande, ledamoten av riksdagens första kammare, folkskoleinspektören Karl Ragnar Bergh, ledamoten av riksdagens andra kammare, redaktören Helmer Holmberg, direktören i Svenska landskommunernas förbund Sixten Larsson, ledamöterna av riksdagens andra kammare Yngve Larsson och John W. Pettersson, ledamöterna av riksdagens första kammare, lektorn Edgar Sjødahl och poststationsföreståndaren F. Thun samt landssekreteraren N. O. Åkesson.

besvär över landstings beslut från 60 till 30 dagar. Kommittén har emellertid funnit, att endast frågorna om ändring av de angivna reglerna vore av så brådskande natur att de borde behandlas särskilt, medan översynen av återstående bestämmelser i lagen borde ske i samband med kommitténs granskning av övriga kommunallagar.

Kommitténs förslag innebär, att tidpunkten för landstings lagtima möte förskjutes en månad till första måndagen i oktober och att motionstiden förskjutes i motsvarande mån eller till den 15 augusti. Vidare föreslås, att urtima möte skall få hållas så snart landstinget eller förvaltningsutskottet med enkel majoritet beslutar därom samt att begränsningen av tidslängden för dagtraktamente till landstingsmännen slopas. Förslaget överensstämmer med vad landstingsförbundet i dessa delar förordat i sin oförmälda skrivelse utom såtillvida att förbundet ville förlägga lagtima landstingsmöte till andra måndagen i oktober.

Över kommunallagskommitténs förslag ha efter remiss medicinalstyrelsen, samtliga länsstyrelser och Svenska landstingsförbundet yttrat sig. Länsstyrelserna ha överlämnat yttranden från landstingens förvaltningsutskott. Förslaget har härvid i allmänhet tillstyrkts eller lämnats utan erinran. I några yttranden föreslås dock jämkningar i de föreslagna tiderna för landstings sammanträde och för avgivande av förslag till landstinget. Det ifrågasattes även att nu ändra landstingslagen i andra avseenden.

För egen del kan jag i allo biträda de förslag till ändringar i landstingslagen kommittén framlagt. Däremot finner jag ej skäl att f. n. förordna några andra ändringar i nämnda lag.

Jag anhåller nu att närmare få redogöra för detta kommunallagstiftningsärende.

Tidpunkten för lagtima landstingsmöte och därmed sammanhängande frågor.

Gällande bestämmelser.

Enligt 1 § lagen den 20 juni 1924 om landsting skall i varje län finnas ett landsting. Konungen kan dock jämlikt lagens 2 § förordna, att mer än ett landsting skall finnas inom ett län. Sådant förordnande har meddelats beträffande Kalmar län, som är delat i två landstingsområden.

Landstingsmännen utses genom val, som hålles vart fjärde år den tredje söndagen i september månad. Mandatperioden är fyra år, räknat fr. o. m. den 1 januari året efter det då valet skett.

Varje landsting skall utse ett förvaltningsutskott med 5—15 ledamöter. Förvaltningsutskottet skall bl. a. handha landstingets förvaltning, verkställa beredning av på landstingets handläggning ankommande ärenden och företräda landstinget mellan dess möten.

Enligt 16 § landstingslagen sammanträder landstinget till lagtima möte

utan särskild kallelse varje år den första måndagen i september månad. Sammanträdesort är länets residensstad; dock må länsstyrelsen utsätta annan samlingsort om föregående landsting begär det eller inträffade utomordentliga händelser påkalla ett sådant förordnande.

Rättighet att vid lagtima möte väcka förslag tillkommer länsstyrelsen, medlem av landstinget samt förvaltningsutskottet. Enligt stadgande i 17 § 1 mom. landstingslagen, bör förslag för att kunna komma under landstingets behandling vara skriftligen uppsatt och senast den 15 juli avlämnat till landstingets expedition, dock må förvaltningsutskottet jämväl efter nämnda tid men ej senare än fjorton dagar före början av landstingets möte väcka dylikt förslag. Till landstinget i behörig ordning inkomna förslag skola, såvitt ske kan, minst åtta dagar före mötets början översändas till länsstyrelsen och samtliga landstingsmän.

Besvär till Konungen över landstingets beslut skola jämlikt 58 § i lagen ingivas till länsstyrelsen inom sextio dagar från den dag landstinget avslutats.

Kommunallagskommittén.

Vad först angår tidpunkten för lagtima landstingsmöte har kommittén i sin promemoria till en början erinrat om att nuvarande bestämmelse om sammanträdestiden infördes år 1919 och trädde i tillämpning år 1922. Tidigare hade landstingen för sina lagtima sammanträden kunnat välja mellan andra och tredje måndagen i september. 1919 års ändring skedde i samband med att valdagen flyttades från mars till september och mandatperiodens början från 1 september valåret till 1 januari följande år.

Kommittén framhåller vidare, att de s. k. kommunalförfattningssakkunniga, som år 1923 framlade betänkande med förslag till den nu gällande landstingslagen (SOU 1923: 18) ingående diskuterat frågan om tidpunkten för de lagtima landstingsmötena. De sakkunniga hade härvid kommit till slutsatsen att den genom 1919 års lagändring stadgade tiden vore synnerligen olämplig och att den därför borde framflyttas till exempelvis andra måndagen i oktober. Såsom skäl för denna ändring hade särskilt betonats, att med den fortgående utvecklingen av landstingens uppgifter och verksamhet följt växande krav på en förbättrad beredning av de ärenden, som hänskjutits till landstingen och att det för beredningsarbetets effektivitet ur olika synpunkter vore olyckligt, att detta arbete vore förlagt till sommarmånaderna. Då landstingsskatten uppbars vid uppbornsstämman, som tog sin början redan i november, hade de sakkunniga emellertid i avbidan på en genomgripande reform av debiterings- och uppbornssystemet nödgats avstå från att föreslå någon ändring beträffande tiden för landstingsmötena. Någon sådan ändring hade ej heller upptagits i propositionen (nr 188) till 1924 års riksdag med förslag till landstingslag.

I anslutning till det anförda anmärker kommunallagskommittén, att en sådan reform av debiterings- och uppördssystemet, som de sakkunniga efterlyste, genomförts genom det år 1945 införda källskattesystemet. Det nya förfarandet innebure, att flertalet skatter, däribland landstingsmedlen, dock ej fastighetsskatt, i form av preliminär skatt uttages under löpande inkomstår. Denna skatt beräknades med ledning av de beslut om utdebitering som riksdagen och vederbörande kommunala beskattningsmyndigheter bestämt för inkomståret.

I fortsättningen framhåller kommittén att vad kommunalförfattnings-sakkunniga anført till stöd för en framflyttning av landstingens mötestid allttjämt ägde giltighet. En dylik framflyttning syntes med hänsyn till de angivna skälen ännu mera påkallad än den varit, då de sakkunniga 1923 framlade sitt betänkande. Härutinnan anför kommittén:

Landstingens verksamhet har nämligen sedan dess utvidgats väsentligt, särskilt på hälso- och sjukvårdens område. Sålunda kan nämnas att landstingens totalutgifter, som år 1922 utgjorde i runt tal 90 miljoner kronor, för år 1948 beräknats till cirka 400 miljoner kronor. Landstingens verksamhet visar allttjämt tendens att utvidgas och isynnerhet torde landstingens sjukvårdsväsende komma att kräva en omfattande utökning. Med denna utveckling av verksamheten följer givetvis växande krav på en förbättrad beredning av de ärenden, som handläggas av landstingen. Beredningsarbetet för såväl de under landstingen lydande förvaltningsstyrelserna som förvaltningsutskotten måste till följd härav öka och bliva mera tidskrävande.

Olägenheterna med beredningsarbetets förläggande till sommaren torde under senare år ytterligare ha tilltagit till följd av att numera allt större befolkningskategorier åtnjuta sommarsemester och då vanligen vistas å annan ort än hemorten. Svårigheterna att sammankalla de av landstingen tillsatta styrelserna ha därför blivit ännu mera påtagliga. Även för landstingens egen förvaltningspersonal, såväl den som är anställd å landstingens kanslier som den hos landstingens inrättningar och anstalter anställda personalen, är beredningsarbetets koncentrerung till sommarmånaderna en avsevärd olägenhet. Denna tid blir många gånger den för personalen mest arbetstyngda delen av året, och det föreligger därför stora svårigheter att bereda personalen semester under sommaren.

Kommittén har även berört det förhållandet, att en framflyttning av landstingens sammanträdestid till oktober månad skulle innebära en omkastning av ordningen mellan landstingsmötena och landstingsmannavalen och anför härutinnan:

De speciella anmärkningar, som bruka riktas mot att ett representativt organ i sin äldre sammansättning sammanträder även efter det att nytt representantval ägt rum, äro följande. Det måste anses oformligt, att den äldre representationen skall vara i full funktion och träffa beslut, som kunna vara av stor betydelse för medborgarna, trots att den icke längre motsvarar folkets i val uttryckta vilja. Detta blir särskilt olämpligt, om representationen genom valet erhållit en annan politisk majoritet. Vidare torde det för de enskilda ledamöterna, som ej blivit omvalda, medföra

obehag att nödgas tjänstgöra efter det att andra blivit valda i deras ställe. Det kan slutligen antagas, att en icke omvald representant visar bristande intresse för sitt uppdrag.

Häremot må till att börja med erinras om, att de antydda olägenheterna endast skulle inträffa vart fjärde år. Vidare må framhållas, att det påtalade förhållandet, att den äldre representationen fungerar efter nyval, även föreligger i fråga om stadsfullmäktige — dock ej i Stockholm — och kommunalfullmäktige, samt att därvidlag veterligen ej torde ha framträtt några större olägenheter. Ändringarna i den politiska sammansättningen från val till val äro mera sällan av den storleksordningen, att de förändra det politiska majoritetsförhållandet inom landstinget. Största delen av de frågor landstingen ha att avgöra har för övrigt icke någon utpräglat politisk karaktär. Erfarenheterna från de representationer, vilka i sin gamla sammansättning fungera även efter nyval, ha ej bestyrkt farhågorna för, att en icke omvald representant skulle visa bristande intresse för sitt uppdrag. De olägenheter, som äro förknippade med en framflyttning av de lagtima mötena till tiden efter valen, måste anses oväsentliga i förhållande till de fördelar, som den föreslagna reformen skulle medföra.

Det bör i detta sammanhang påpekas, att en omkastad ordning mellan landstingsmötena och valen i ett hänseende medför en påtaglig fördel i jämförelse med de nuvarande förhållandena. De år, då nyval äga rum, få landstingen nu utse ledamöter i förvaltningsutskotten och de under landstingen lydande förvaltningsstyrelserna utan att veta om dessa ledamöter komma att väljas till landstingsmän. Därest landstingsmötena hållas först efter valen, torde landstingen däremot i regel ha möjlighet att bedöma, huruvida de personer, som väljas till ledamöter i utskott och styrelser, under nästa mandatperiod komma att tjänstgöra såsom landstingsmän eller ej.

Kommittén har sålunda funnit att övervägande skäl talade för en framflyttning av landstingens sammanträdestid. Beträffande frågan, till vilken tidpunkt denna flyttning borde ske, framhåller kommittén att framför allt två synpunkter krävde att bliva beaktade. För att debetsedlar skulle kunna tillställas de skattskyldiga redan i början av löpande inkomstår borde landstingen ha bestämt utdebiteringen före oktober månads utgång nästföljande år. Enär ett stort antal landstingsmän också vore riksdagsmän, måste vidare tillses, att landstingsmötena icke komma att sammanfalla med en eventuell riksdagssession under hösten. De år 1948 såsom vilande antagna ändringarna i riksdagsordningen innebure i denna del, att om lagtima riksdag ej avslutats före den 1 juni, den åter skulle sammanträda fr. o. m. dag efter den 15 oktober, som prövades lämplig. Landstingsmötena borde alltså vara avslutade i så god tid före den 16 oktober att landstingsman, som även vore riksdagsman, kunde infinna sig i riksdagen nämnda dag. Enligt kommitténs mening vore det därför uteslutet att, såsom landstingsförbundet föreslagit, bestämma lagtima mötets början till den andra måndagen i oktober, enär denna dag kunde inträffa så sent som den 14 oktober.

I detta sammanhang framhåller kommittén även, att de lagtima lands-

tingsmötena vanligen påginge 4—6 dagar men att det funnes anledning antaga att sammanträdestiden kunde behöva ökas.

Från angivna utgångspunkt har kommittén övervägt olika alternativ i fråga om tiden för mötets början. Med hänsyn till att mötet liksom hittills borde börja en måndag och det ur flera synpunkter vore fördelaktigt att flytta sammanträdet så långt fram i tiden som möjligt, har kommittén härvid stannat för att föreslå, att mötet skall taga sin början den första måndagen i oktober. Förslaget innebär lagtekniskt endast, att i 16 § landstingslagen ordet »september» utbytes mot »oktober».

Kommittén finner det icke erforderligt att i lagen införa någon föreskrift motsvarande den i kommunallagarna rörande primärkommuner år 1946 upptagna bestämmelsen, att den kommunala utdebiteringen för visst år skall fastställas senast före utgången av oktober månad näst föregående år. Landstingens möten borde nämligen enligt förslaget regelmässigt komma att avslutas senast i mitten av oktober månad och dessförinnan hade landstinget enligt 45 § landstingslagen att upprätta fullständig utgifts- och inkomststat för följande år, utvisande bl. a. det belopp, som skall utdebiteras hos landstingsområdets skattskyldiga invånare.

Vad härefter angår frågan om tiden för avgivande av förslag till landstinget, så framhåller kommittén, att 1924 års landstingslag ursprungligen stadgade, att förslagen skulle avlämnas senast den 1 augusti. 1946 års riksdag hade emellertid i anledning av motioner i frågan (I: 100 och II: 192) beslutat, att motionstiden skulle förkortas till 15 juli. På denna punkt hade landstingsförbundet i sin inledningsvis omförmälda skrivelse förordat, att förslagstidens utgång framflyttades till den 15 augusti. Då förbundet samtidigt föreslagit, att lagtima mötet skulle börja den andra måndagen i oktober, innebure förslaget en förlängning av beredningstiden med en vecka. En sådan förlängning vore enligt förbundsstyrelsens mening ett allmänt önskemål för att möjliggöra en omsorgsfullare beredning och ett tidigare utsändande av de tryckta förslagen till landstingens ledamöter.

Kommunallagskommittén anför för egen del i denna fråga:

Då riksdagen så sent som år 1946 tagit ställning till frågan om motions tidens längd samt några nya omständigheter, som påkalla en begränsning av denna tid, icke kunna anses ha framkommit, finner kommittén ej skäl att nu göra någon ändring i fråga om tidslängden utan föreslår endast, att förslag till landstinget, med hänsyn till den föreslagna framflyttningen av tiden för landstingets början, skola vara avlämnade till landstingets expedition senast den 15 augusti, dock med rätt för förvaltningsutskottet att även efter denna tids utgång men ej senare än fjorton dagar före början av landstingets möte väcka dylikt förslag.

I fråga om det av landstingsförbundet väckta förslaget om förkortning av besvärstiden för klagan över landstings beslut från 60 till 30 dagar framhåller kommittén, att besvärreglerna enligt dess

direktiv borde omprövas. Det vore enligt kommitténs mening lämpligast att först i samband med den allmänna översyn av besvärsrätten, som kommittén ämnade verkställa, prövas spörsmålet om en ändring av ifrågasvarande besvärstid. Även om landstingets lagtima möte framflyttades till oktober månad, torde man knappast behöva befara några mera väsentliga olägenheter av att nuvarande besvärsregler bibehållas.

Remissyttrandena.

Förslaget att flytta den i lag fastslagna tidpunkten för lagtima landstings början från första måndagen i september till samma dag i oktober har vid remissbehandlingen så gott som undantagslöst tillstyrkts eller lämnats utan erinran. I flera yttranden framhålls, att ändringen kommer att avsevärt underlätta landstingens och i synnerhet förvaltningsutskottens och övriga förberedande instansers arbete. *Göteborgs och Bohus läns landstings förvaltningsutskott* tillägger:

Ur arbetssynpunkt hade det varit lyckligt om tidpunkten för lagtima landstingsmöte kunde ha förlagts ännu senare på året än kommittén föreslagit. Då nu detta önskemål icke synes kunna tillgodoses, vill emellertid utskottet understryka vikten av att i varje fall icke en tidigare tidpunkt än den föreslagna får ifrågakomma. Med den omfattning landstingens verksamhet fått under senare år, har det nämligen varit nära nog olidligt att hela förberedelsearbetet måst förläggas till den ur alla synpunkter *olämpligaste* tiden — sommarmånaderna.

Medicinalstyrelsen framhåller att framflyttningen kunde komma att påverka styrelsens årliga beräkning av anslagsbehovet för kommande budgetår för inrättande eller drift av vissa landstingens sjukvårdsanstalter. Dessa grundade sig nämligen på uppgifter från landstingens expeditioner sedan årets lagtima möten med tingen avslutats. Skulle dessa beräkningar ske i samma ordning även sedan tiden härför flyttats enligt förslaget, torde styrelsen icke kunna avlämna sina petita förrän omkring mitten av november månad, vilken tidpunkt torde vara väl sen. Emellertid syntes beräkningarna utan större olägenhet kunna utföras på grundval av förvaltningsutskottets förslag, i vilket fall någon nämnvärd förskjutning av tiden för avlämnandet av petita ej behövde komma i fråga. I varje fall ansåge styrelsen, att de anmärkta olägenheterna icke vore av den natur, att de borde hindra ett genomförande av förslaget.

De enda remissinstanser, som förordade en annan tidpunkt för landstings början än första måndagen i oktober äro *länsstyrelsen i Västernorrlands län och förvaltningsutskottet vid länets landsting*. Utskottet framhåller, att de av kommittén framförda olägenheterna med att förlägga det förberedande arbetet till semestermånaderna icke helt undanröjdes genom förslaget, då ju augusti, dit en del av arbetet enligt detsamma komme att förläggas, även måste betraktas som semestermånad. Förvaltningsutskottet

anser, att tidpunkten för landstingens öppnande därför borde förskjutas ytterligare några veckor eller till sista måndagen i oktober eller första måndagen i november. Gentemot invändningen, att landstingsmötet då skulle kollidera med riksdagens höstsession anför utskottet bl. a.:

En undersökning, baserad på senaste uppgifter från Svenska landstingsförbundet, visar, att av rikets 1 181 landstingsmän 164 äro riksdagsledamöter, varav 56 i första och 108 i andra kammaren. Förvaltningsutskottet vill ifrågasätta, om detta förhållande är av den stora betydelse, som kommitterade förmena. Det bör icke vara ogörligt, att så samordna riksdags- och landstingsarbetet, att några större ärenden icke upptagas till handläggning i riksdagen under de dagar, då de riksdagsmän, som tillika äro landstingsmän, på grund av pågående landstingsmöte nödgas vara frånvarande under riksdagen.

Förvaltningsutskottet framhåller vidare, att den av utskottet föreslagna förflyttningen icke torde i någon nämnvärd grad påverka vederbörande debiteringsförrättares möjligheter att liksom nu kunna tillhandahålla debetsedlarna omedelbart i början av det löpande inkomståret.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län åberopar som eget yttrande vad förvaltningsutskottet vid länets landsting sålunda anfört, dock att enligt länsstyrelsens mening landstingets öppnande med hänsyn till skattedebiteringen icke lämpligen torde kunna förläggas till senare tidpunkt än den tredje måndagen i oktober.

Frågan om sammanträdesorten för landsting i län med flera landsting har tagits upp av *länsstyrelsen i Kalmar län* med utgångspunkt från lagens stadgande, att tinget skall sammanträda i länets residensstad, om ej länsstyrelsen på särskild av föregående års landsting eller i anseende till inträffade utomordentliga händelser utsatt annan sammanträdesort. Länsstyrelsen anför:

Varken förslaget eller gällande författning synes räkna med det förhållande, som råder i Kalmar län, nämligen att länet är delat i två landstingsområden. Det synes icke rimligt att landstinget i norra länsdelen, som plägar sammanträda i Västervik, varje år skall göra framställning hos länsstyrelsen att under det kommande året få sammanträda å annan ort än länets residensstad. Någon sådan framställning har visserligen, såvitt länsstyrelsen har sig bekant, hittills icke heller gjorts, vilket ju innebär att författningens bestämmelser i nu förevarande avseende icke följts. För att undvika ett fortsatt åsidosättande av författningens föreskrift om platsen för landstings lagtima möte bör enligt länsstyrelsens mening i nyssnämnda paragraf klart uttryckas det eller de undantag från regeln, som må ifrågakomma.

Vad härefter angår förslaget att i anslutning till ändringen av sammanträdestiden flytta fram den senaste tidpunkten för avlämnande av motioner till landstinget från den 15 juli till den 15 augusti, har detta förslag tillstyrkts eller lämnats utan erinran av flertalet remissinstan-

ser. *Länsstyrelsen i Västmanlands län* samt *förvaltningsutskottet vid landstingen i Uppsala, Skaraborgs, Värmlands och Jämtlands län* anse dock, att tiden för förvaltningsutskottets beredning av förslagen härigenom bleve för kort, och föreslå att sista motionsdagen förläggas till den 1 augusti. *Länsstyrelsen i Jämtlands län* vill ej motsätta sig detta förslag och *länsstyrelsen i Värmlands län* finner vad förvaltningsutskottet i länet härutinnan anfört förtjäna beaktande. Till belysning av motiveringen för ändringsyrkandet må av sistnämnda anförande här återgivas följande:

Sakkunnigas förslag om att framställningar till landstinget skola vara avlämnade senast den 15 augusti kan utskottet inte tillstyrka. Visserligen kan styrelser och direktioner åläggas att komma med sina framställningar i god tid för att därmed utöka beredningstiden för förvaltningsutskottet, men alla övriga med önskemål om anslag o. d. inkomma i regel de sista dagarna före motionstidens utgång. Om sista dagen för framställningarnas inlämnande sattes till den 1 augusti skulle tid för omsorgsfullare beredning vinnas och de tryckta förslagen kunde tillställas landstingets ledamöter i god tid före tingets sammanträde. Särskilt detta senare spörsmål har diskuterats under de senare åren och svårigheterna att tillmötesgå ledamöternas önskemål härutinnan öka beroende på svällande tryck och den allmänna brådskan vid tryckerierna. Reformen med landstingssammanträdenas framflyttning kommer att medföra långt större nytta om tidsvinsten på föreslaget sätt komme de enskilda landstingsmännen till gagn i deras strävan att rätt fylla sin uppgift.

Västmanlands läns landstings förvaltningsutskott förordar på liknande grunder, att nuvarande bestämmelse om 15 juli som sista motionsdag bibehålles, oavsett att tidpunkten för landstingsmötet framflyttats.

Här må slutligen nämnas, att flera förvaltningsutskott framhållit önskvärdheten av att tiden för anförande av besvär över landstingsbeslut förkortas. Med undantag för *Malmöhus läns landstings förvaltningsutskott* ha dessa utskott dock härvid uttryckligen förklarat sig godtaga kommitténs motiv för att icke nu taga upp denna fråga till behandling.

Departementschefen.

Ända sedan landstingsinstitutionens tillkomst ha tingens årliga lagtima möten varit förlagda till september och fr. o. m. år 1922 har tidpunkten för sammanträdenas början varit i lag fixerad till första måndagen i denna månad. Denna mötestid har länge ansetts olämplig. Den har nämligen medfört att beredningsarbetet måst förläggas till sommarmånaderna, då detta arbete försvårats av de pågående semestrarna. Förberedelserna för följande års stat ha vidare måst påbörjas så tidigt, att man icke i någon högre grad kunnat tillgodogöra sig erfarenheterna från tillämpningen av staten för det löpande året. Tidigare har emellertid en framflyttning av mötestiden exempelvis till oktober hindrats av att uppbörden av landstingsskatten skedde redan i början av november. Detta hinder har undanröjts

genom 1945 års uppbördsreform, vilken för landstingens del innebär, att utdebiteringen för ett följande år icke behöver vara fastställd förrän under oktober månad. Då kommunallagskommittén nu efter framställning från Svenska landstingsförbundet föreslagit, att tidpunkten för lagtima landstingsmöte skulle framflyttas till oktober synes detta förslag därför vara förenat med så stora fördelar, att det bör förordas. Den enda olägenhet med den föreslagna ordningen, som anförts i den tidigare diskussionen i frågan, vore att genom densamma landstingen vart fjärde år komme att sammanträda i sin gamla sammansättning efter de allmänna kommunalvalen den tredje söndagen i september. Ett liknande förhållande råder emellertid i fråga om såväl kommunalfullmäktige som stadsfullmäktige — utom stadsfullmäktige i Stockholm — utan att detta ansetts stötande eller olämpligt. Kommittéförslaget har också på denna punkt vunnit allmän anslutning vid remissbehandlingen. De två remissinstanser, som yrkat på en annan förläggning av landstingsmötena, ha velat att dessa skulle framflyttas till en ännu senare tidpunkt. Detta skulle emellertid medföra, att landstingens sammanträden skulle kollidera med den riksdagssession under hösten, som kan väntas komma att börja på lämplig dag efter den 15 oktober, därest en 1948 vilandeförklarad grundlagsändring av sådan innebörd antages av årets riksdag. Inemot hälften av riksdagsmännen äro också landstingsmän. Detta förhållande torde vara ett avgörande skäl mot att förlägga landstingsmötenas början till senare dag än kommittén förordat eller den första måndagen i oktober. Då denna tidpunkt även av andra skäl synes vara lämpligt avvägd, tillstyrker jag kommitténs förslag, vilket endast innebär att i 16 § landstingslagen ordet »september» utbytes mot »oktober».

Länsstyrelsen i Kalmar län har ifrågasatt en jämkning även av bestämmelsen i samma paragraf om landstingens sammanträdesort. Såsom skäl härför har åberopats, att bestämmelsen icke innefattade någon regel för det endast för nämnda läns del aktuella fallet att ett län är delat i två landstingsområden. Emellertid föreskrev Kungl. Maj:t redan i samband med förordnandet 1864 om sådan uppdelning av Kalmar län, att länets norra landsting skulle sammanträda i Västervik. Att med hänsyn till länsstyrelsens påpekande i detta sammanhang ändra bestämmelsen om sammanträdesort i 16 § landstingslagen torde därför icke vara nödvändigt.

Som en konsekvens av förslaget om framflyttning av tiden för landstingets början har kommittén förordat motsvarande förskjutning av tiden för avgivande av förslag till landstinget eller från den 15 juli till den 15 augusti. I likhet med kommittén anser jag på denna punkt, att det ej finnes skäl att i förevarande sammanhang förlänga tidrymden mellan sista motionsdagen och landstingets början. Flera förvaltningsutskott ha visserligen ifrågasatt en sådan förlängning under hänvisning till bl. a. att tiden 6 à 7 veckor vore allt för knapp för beredningen inom förvaltningsutskottet

och tryckning av handlingarna. Emellertid har, såsom kommittén påpekar, riksdagen 1946 tagit ställning till frågan om motionstidens längd genom att besluta att sista motionsdagen skulle flyttas från den 1 augusti till den 15 juli. Den avvägning som då skedde av spörsmålet om lämplig tidrymd för ärendenas beredning i förvaltningsutskottet torde knappast böra rubbas nu. Jag föreslår alltså att i 17 § 1 mom. andra stycket landstingslagen ordet »juli» utbytes mot »augusti».

Rätt att sammankalla urtima landstingsmöte.

Gällande bestämmelser.

Jämlikt 18 § landstingslagen äger landstinget sammanträda till urtima möte endast i de fall, då Konungen omedelbart eller på framställning av länsstyrelsen därom förordnar eller då sådant möte för handläggning av vissa bestämda ärenden beslutas av tre fjärdedelar av landstingets på lagtima möte såsom närvarande antecknade medlemmar.

Bestämmelserna om inkallande av urtima möte innebära, att landstinget endast kan besluta om sådant urtima möte, som redan vid tiden för det lagtima mötet kan förutses bliva erforderligt för behandling av vissa ärenden. Om det mellan de lagtima mötena skulle uppkomma fråga, som kräver skyndsamt beslut av landstinget, måste Kungl. Maj:t förordna om urtima möte. Av landsting beslutat möte får icke sammanträda förr än minst två månader efter det lagtima möte avslutats. Kungörelse om urtima möte skall utfärdas av länsstyrelsen. Vid urtima möte får ej förhandlas eller beslutas över andra ärenden än dem, för vilkas handläggning landstinget blivit sammankallat eller som länsstyrelsen enligt kungörelsen hänskjutit till landstingets prövning. Samtliga nu nämnda bestämmelser funnos redan i 1862 års landstingsförordning och ha sedermera icke undergått någon förändring.

Förekomsten av urtima möten med landstingen.

Angående förekomsten av urtima möten har kommunallagskommittén från landstingsförbundets byrå inhämtat, att medan urtima möten tidigare varit sällsynta, dylika möten under senare år förekommit i något större utsträckning. Ibland har behovet av urtima möte framträtt först efter det lagtima möte avslutats, och landstingets förvaltningsutskott har då vänt sig till länsstyrelsen, som hos Kungl. Maj:t gjort framställning om inkallande av urtima möte. Men det har i några fall inträffat, särskilt under senare tid, att landstinget självt fattat beslut om att sammanträda till urtima möte för behandling av vissa frågor, vanligen stora nybyggnadsärenden, vilka ansetts så brådskande, att uppskov till nästa lagtima möte icke varit möjligt. Besluten att sammanträda till dylika möten ha, såvitt byrån kunnat finna, alltid fattats enhälligt eller i varje fall utan rösträkning.

Reformförslag.

Kommunalförfattningssakkunniga föreslogo i sitt förut omförmälda betänkande av år 1923, att förvaltningsutskottet för vissa bestämda ärenden skulle kunna besluta om urtima mötes sammankallande. Såsom skäl härför anförde de sakkunniga, att förvaltningsutskottet borde ha möjlighet att påkalla urtima möte för frågor, som kunde uppkomma mellan de lagtima tingen och kräva skyndsamt beslut av landstinget. En dylik rätt syntes enligt de sakkunnigas mening i själva verket allenast vara att betrakta som en naturlig följd därav, att landstingsförvaltningen i förvaltningsutskottet erhållit ett centralt organ med förutsättningar att handha ledningen av densamma. Såsom sådant organ borde utskottet otvivelaktigt vara särskilt skickat att bedöma, när ett extra sammanträde av landstinget vore av nöden. Det skulle enligt de sakkunnigas mening även vara en icke obetydlig fördel, att ett sammankallande av urtima möte i dylikt fall kunde ske på initiativ från landstingsförvaltningens sida. De sakkunniga framhöllo emellertid, att det, i betraktande av den vidlyftiga apparat, som ett urtima landstingsmöte utan gensägelse innebure, låge vikt uppå, att förvaltningsutskottet icke finge taga rätten att sammankalla urtima möte i anspråk annat än när verkligt behov av urtima möte förefunnes. Såsom garanti i detta syfte uppställde de sakkunniga krav på att utskottets beslut skulle vara enhälligt och att det skulle fattas å sammanträde, till vilket utskottets samtliga ledamöter i vederbörlig ordning kallats med angivande, att vid sammanträdet förekomme fråga om urtima möte.

Detta förslag kritiserades emellertid vid remissbehandlingen och upptogs ej i propositionen till 1924 års riksdag med förslag till ny landstingslag. Riksdagen gjorde i denna del ingen ändring i förslaget.

I sin inledningsvis omförmälda skrivelse till kommunallagskommittén har *Svenska landstingsförbundet* även behandlat denna fråga. Förbundsstyrelsen framhåller bl. a., att det låge i sakens natur, att landstingens omfattande och mångskiftande verksamhet icke alltid kunde regleras vid ett enda, relativt kortvarigt årligt sammanträde. Erfarenheten hade också visat, uttalar styrelsen, att landstingen under senare år i ökad utsträckning begagnat möjligheten att sammanträda till urtima möte. Det kunde enligt styrelsens mening med hänsyn härtill ifrågasättas att i lagen införa bestämmelser om ytterligare ett lagtima möte, förslagsvis förlagt till våren. Landstingens behov av mer än ett sammanträde under året skiftade emellertid i hög grad, såväl de enskilda landstingen emellan som inom ett och samma landsting från det ena året till det andra. Styrelsen funne det därför lämpligt, att landstingen själva alltefter omständigheterna i varje särskilt fall finge avgöra, huruvida ytterligare möte erfordrades, samt att landstingens möjligheter att sammanträda till urtima möte i anledning härav borde underlättas. I detta hänseende ansluter sig styrelsen såtillvida till kommunalförfattningssakkunniga, att den på de av de sakkun-

niga anförda skälen föreslår införande av rätt för förvaltningsutskottet att besluta om urtima möte. I motsats till de sakkunniga anser emellertid styrelsen att beslut om urtima möte, vare sig det fattats av landstinget eller förvaltningsutskottet, endast borde kräva enkel majoritet.

Kommunallagskommittén.

Kommittén framhåller, att de restriktiva bestämmelserna om urtima möte präglats av förhållandena vid tillkomsten av 1862 års landstingsförordning, då landstingen var en nyskapad institution, för vilken man kände en viss tvekan och osäkerhet. Landstingsmännen åtnjote ingen annan gottgörelse än reseersättning. Några bestämmelser om utskott, som skulle fungera mellan mötena funnos icke. Länsstyrelsen hade ett dominerande inflytande över landstingets verksamhet. Kommittén fortsätter:

De skäl som enligt vad nu angivits torde ha legat till grund för de alljämt gällande restriktionerna för landstingets rätt att sammankalla urtima möte synas numera i allt väsentligt ha bortfallit eller åtminstone i huvudsak ha förlorat sin betydelse. De ärenden, vilka landstinget har att avgöra, ha under årens lopp ökat såväl i antal som i fråga om omfång och som en följd härav har det ofta visat sig vara förenat med svårigheter att på ett enda relativt kortvarigt sammanträde under året reglera allt som hör till landstingets verksamhet. Landstingsmännen äro numera berättigade att uppbära traktamente. Ett urtima möte behöver därför i ekonomiskt hänseende icke vara så betungande för dem. Landstingets kostnader för ett urtima möte äro å andra sidan i förhållande till landstingets ekonomi samt betydelsen av dess verksamhet i allmänhet icke så stora, att det av denna anledning finnes orsak att i lagstiftningen uppställa särskilda restriktioner i fråga om rätten att sammankalla till urtima möte.

De representativa organen i primärkommunerna äga rätt att sammanträda, när de själva med enkel majoritet därom besluta. I fråga om stadsfullmäktige har denna regel varit gällande alltsedan tillkomsten av förordningen om kommunalstyrelse i stad. Ur principiell synpunkt måste det anses mindre tilltalande, att olika regler gälla för landstingen och representationerna i primärkommunerna.

I fråga om det bestående kravet på kvalificerad majoritet för landstingsbeslut om urtima möte erinrar kommittén om att de viktigaste bestämmelserna i kommunallagarna med krav på sådan majoritet numera upphävts efter beslut vid 1948 års riksdag. Kommittén hänvisar vidare till de förut återgivna uppgifterna om att besluten om urtima möte under senare år i allmänhet fattats utan votering.

Med hänsyn till vad sålunda anförts föreslår kommittén, att bestämmelsen om landstings rätt att besluta om urtima möte ändras såtillvida, att landsting med enkel majoritet skall äga besluta om urtima möte. Liksom enligt gällande rätt borde sådant möte utlysas endast för handläggning av vissa bestämda ärenden och icke få äga rum förr än minst två månader

efter det att lagtima mötet avslutats. Någon framställning om ändring av dessa bestämmelser hade icke gjorts.

Kommittén framhåller i fortsättningen, att skälen för att landstings möjlighet att sammanträda till urtima möte skulle underlättas enligt kommitténs mening talade för att även förvaltningsutskottet borde ha rätt att sammankalla sådant möte för behandling av fråga, som uppkommit mellan de lagtima mötena och som krävde skyndsamt beslut. Till ytterligare motivering anför kommittén:

Förvaltningsutskottet har alltmer befäst sin ställning som ett centralt organ för landstingsförvaltningen och måste anses väl skickat att bedöma behovet av urtima möte. Ur den kommunala självstyrelsens synpunkt måste det anses lämpligt, att landstinget, i detta fall genom ett sitt organ, och icke blott Konungen äger besluta om urtima möte. Även i fråga om andra representationer förekommer det, att ett representationens organ äger besluta, att representationen skall sammanträda. Sålunda skola kommunalfullmäktige och stadsfullmäktige sammanträda, när ordföranden finner det nödigt, och vidare skall sammanträde hållas med kommunalfullmäktige, när kommunalnämnden det äskar, och med stadsfullmäktige i landsrättsstad, när drätselkammaren sådant begär. Några olägenheter av nu ifrågasvarande regler ha icke försports i fråga om primärkommunerna. Det synes därför icke föreligga anledning att, såsom de kommunalförfattningssakkunniga föreslago, i landstingslagen införa några bestämmelser i syfte att skapa en garanti mot ett otillbörligt utnyttjande av utskottets befogenhet att besluta om inkallande av urtima möte.

Kommittén föreslår sålunda, att förvaltningsutskottet skall erhålla samma rätt att med enkel majoritet besluta om urtima möte som enligt dess förut redovisade förslag skulle tillkomma landstinget. Enär enligt 19 § landstingslagen kungörelse om urtima landsting skall utfärdas av länsstyrelsen samt det i detta sammanhang ej torde finnas något skäl att vidtaga någon ändring härutinnan, borde enligt kommitténs mening till 18 § i lagen fogas ett stadgande av innehåll, att utskottets beslut om urtima möte jämte protokoll i ärendet skall översändas till länsstyrelsen.

I samband med dessa ändringar i 18 § borde dess text omgrupperas så att stadgandet om landstingets och utskottets rätt att besluta om urtima möte nämndes först.

Remissyttrandena.

Kommunallagskommitténs förslag om ändrade bestämmelser angående rätt att sammankalla urtima landsting har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser.

Departementschefen.

Landstingslagens regler om inkallande av urtima landstingsmöte äro tämligen restriktiva. Sådant möte kan nämligen enligt 18 § landstingslagen

2 — Bihang till riksdagens protokoll 1949. 1 saml. Nr 17.

hållas endast om Kungl. Maj:t förordnat därom eller lagtima landsting med kvalificerad majoritet beslutat att urtima möte skall äga rum. Då landstingens verksamhet ökat och uppgifterna numera äro så omfattande och mångskiftande, att de många gånger ej kunna lösas vid det lagtima mötet, ha under senare år urtima sammanträden förekommit i större utsträckning än tidigare. Det har härvid framstått som angeläget, att möjligheten att få sådant möte till stånd underlättas. Särskilt har det ansetts olägligt, att förvaltningsutskottet haft att direkt eller genom länsstyrelsen vända sig till Kungl. Maj:t om efter lagtima mötets slut på hösten under det följande arbetsåret ett sammanträde med landstinget erfordrats. Redan 1923 upptogo också de kommunalförfattningssakkunniga i det förslag, vilket ligger till grund för den nuvarande landstingslagen, en regel, att förvaltningsutskottet, därest det var enhälligt, skulle få sammankalla urtima möte. I lagen bibehöllos emellertid landstingsförordningens bestämmelser, vilka i sak överensstämde med de nu gällande. På framställning av landstingsförbundet har kommunallagskommittén nu på nytt tagit upp denna fråga till behandling och föreslagit att lagtima landsting och förvaltningsutskott med enkel majoritet skulle få besluta om inkallande av urtima landsting. Förslaget, som icke föranlett några erinringar vid remissbehandlingen, synes väl ägnat att medföra den önskvärda lättningen i möjligheten att få urtima möte till stånd. Vad särskilt angår kraven på kvalificerad majoritet i landstinget eller enhällighet i förvaltningsutskottet för ifrågasvarande beslut, så torde det, som kommittén framhållit, ej finnas anledning att uppställa några sådana krav, vilka icke ha någon motsvarighet i lagarna om kommunalstyrelse på landet och i stad. Ej heller i övrigt har jag något att erinra mot vad kommittén anfört på denna punkt. Jag tillstyrker alltså kommitténs förslag till ändringar i 18 § landstingslagen. I fråga om paragrafens närmare utformning hänvisas till lagtexten och kommitténs förut återgivna motivering.

Landstingsmans rätt till traktamentsersättning.

Gällande bestämmelser.

Enligt 23 § landstingslagen åtnjuter landstingsman under landstingets möte samt under resan fram och åter av landstingsmedel — förutom reseersättning — dagtraktamente, som utgår med 24 kronor för landstingsman, som ej bor å den ort, där landstinget hålles, och med 16 kronor för övriga landstingsmän. I paragrafens tredje stycke föreskrives emellertid, att traktamente under landstingets möte icke må utgå för längre tid än tio dagar i följd, räknat från mötets början.

Rätten för landstingsmännen att åtnjuta dagtraktamente infördes 1912 och 1917. Traktamentets belopp har vid olika tillfällen höjts, senast efter beslut av 1947 års riksdag.

Begränsningen av rätten till traktamentsersättning tillkom genom 1924 års landstingslag efter förslag av kommunalförfattningssakkunniga, vilka dock förordade något längre tid eller 14 dagar. I landstingsförordningen gällde emellertid i realiteten en motsvarande begränsning i det att längsta tiden för landstingets möte var bestämd i förordningen. Tiden utgjorde sex helgfria dagar, dock ägde landstinget under viss förutsättning förlänga sin samvaro med högst fyra helgfria dagar därutöver.

Kommunalförfattningssakkunniga anförde till motivering för sitt förslag, som även innefattade att tidsbegränsningen för landstingens sammanträden skulle upphävas, i huvudsak följande:

Visserligen torde det hitintills icke ha förekommit, att något landsting utnyttjat föreskrifterna om mötestidens längd, men med hänsyn till den ständigt fortgående ökningen av landstingsverksamhetens omfattning kunde det dock vara önskligt, att landstingen bereddes möjlighet att förfoga över ytterligare några dagar för slutförandet av det vid mötet föreliggande arbetet. Det vore givetvis av stor vikt, att lagstiftningen icke genom en alltför snävt tillmätt maximitid för mötet hindrade landstingen att, om de för ärendenas grundliga övervägande funne påkallat, övergå till en mindre hastig förhandlingstakt än den som nu vanligen användes. Några farhågor för att landstingen genom att erhålla större frihet i fråga om mötestidens längd skulle föranledas att onödigt förhåla mötet torde ej behöva hysas. Sådana farhågor skulle i och för sig innebära ett underskattande av den allmänanda, utan vilken självstyrelse över huvud taget icke skulle kunna utövas på ett tillfredsställande sätt. Erfarenheten hitintills hade visserligen givit vid handen, att landstingsmännen i allmänhet vore starkt benägna att påskynda mötets avslutande för att med det snaraste kunna återgå till sina borgerliga sysselsättningar. Då emellertid numera traktamentsersättning tillerkänts samtliga landstingsmän och traktamentena blivit höjda, skulle erfarenheterna hädanefter kunna bli helt annorlunda. Med beaktande av denna invändning och då längre arbetstid än fjorton dagar under lagtima landsting, såvitt utvecklingen kunde överblickas, icke torde vara erforderlig annat än i exceptionella undantagsfall, ansåge de sakkunniga sig, efter förebild i riksdagsordningens föreskrift om begränsning av riksdagsmännens arvode, böra inskränka landstingsmännens rätt till ersättning till högst fjorton dagar.

Kommunallagskommittén.

Kommittén framhåller, att landstingsförbundet i sin skrivelse till kommittén föreslagit, att bestämmelsen om begränsning av landstingsmännens rätt till traktamentsersättning skulle slopas. Enligt förbundsstyrelsens mening vore det opåkallat att genom lagbestämmelser direkt eller indirekt beskära landstingens mötestid. Kommittén ansluter sig för egen del till detta förslag och anför till motivering bl. a.:

De farhågor, som de kommunalförfattningssakkunniga hyste för att landstingsmännen, sedan dagtraktamenten införts för samtliga ledamöter, onödigt skulle förhåla landstingets förhandlingar, ha ingalunda besannats. Erfarenheten torde snarare giva vid handen, att tiden för landstingsmötena

beräknas alltför knapp, och att förhandlingarna därför måste forceras i sådan grad, att landstingsmännen stundom ej få tillräcklig tid att sätta sig in i de många gånger vidlyftiga ärenden, som landstingen ha att avgöra. Det synes därför ur nu nämnda synpunkt icke finnas något skäl att bibehålla den i lagen angivna tidsbegränsningen för rätten till traktamente. Vad som möjligen skulle kunna anses tala mot ett upphävande av bestämmelsen skulle vara det förhållandet att, såsom förut nämnts, landstingsmötena vanligen ej pågå mera än 4—6 dagar, och att bestämmelsen därför i realiteten icke i nämnvärd grad kan sägas ha beskurit landstingens mötestid men genom sin existens dock garanterar, att missbruk icke kan förekomma. Man bör emellertid icke bortse ifrån, att det finnes anledning antaga, att tiden för mötena i framtiden måste utsträckas på grund av en alltjämt fortgående ökning av landstingsverksamheten.

I anledning av den av kommunalförfattningssakkunniga gjorda jämförelsen med riksdagsmännens arvoden framhåller kommittén vidare, att frågan om en omläggning av dessa arvoden från månadsarvoden till årsarvoden aktualiserats genom ett förslag härutinnan i det betänkande, som särskilda sakkunniga 1947 framlagt angående riksdagens arbetsformer och därmed sammanhängande frågor (SOU 1947: 79). Spörsmålet hade dock ännu ej fått sin lösning.

Remissyttrandena.

Vid remissbehandlingen har kommitténs förslag att upphäva tidsbegränsningen för landstingsmännens rätt till arvode undantagslöst lämnats utan erinran.

Departementschefen.

I 23 § tredje stycket landstingslagen finnes f. n. en föreskrift om att dagtraktamente till landstingsman icke må utgå för längre tid än 10 dagar i följd. Den infördes 1924 i samband med att en förut gällande begränsning av tiden för landstingsmötena utgick ur författningen. Då landstingens sammanträden regelmässigt icke pågå mer än 4—6 dagar, synes föreskriften icke ha någon större betydelse. Såsom kommunallagskommittén framhållit kan det emellertid antagas, att om landstingens verksamhet fortsätter att öka i omfattning, tingen måste hållas samlade längre tid än f. n. Föreskriften skulle i ett sådant läge kunna verka hindrande. Dess borttagande torde icke föranleda, att landstingen hållas samlade längre än som anses nödvändigt. I likhet med kommittén föreslår jag därför att bestämmelsen får utgå ur landstingslagen.

I fråga om tiden för de föreslagna lagändringarnas ikraftträdande har jag intet att erinra mot kommitténs förslag, att denna sättes till den 1 juli 1949. Härigenom kunna de nya bestämmelserna om tidpunkten för lagtima landstingsmöte tillämpas redan innevarande år.

Föredraganden hemställer härefter, att ett i enlighet med det anförda inom inrikesdepartementet upprättat förslag till *lag angående ändring i lagen den 20 juni 1924 (nr 349) om landsting* måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

K. A. Åkerberg.
